

Monica Wesseling

Waarom heeft een vogel geen tanden?

Opvolger van de bestseller *Waarom krijgt een specht geen koppijn?*

Antwoorden op meer dan 100 verrassende vogelvragen

Waarom
heeft
een vogel
geen
tanden?

Waarom heeft een vogel geen tanden?

Antwoorden op meer dan
100 verrassende vogelvragen

Monica Wesseling

Colofon

Deze uitgave is met de grootst mogelijke zorgvuldigheid samengesteld. Noch de auteur, noch de uitgever stelt zich echter aansprakelijk voor eventuele schade als gevolg van eventuele onjuistheden en/of onvolledigheden in dit boek.

© 2020 Monica Wesseling en uitgeverij Luitingh-Sijthoff B.V., Amsterdam
Alle rechten voorbehouden

Omslagontwerp: Femke den Hertog
Omslagillustraties: Shutterstock en Femke den hertog
Opmaak en illustraties binnenwerk: Femke den Hertog

ISBN 978 90 245 8881 7
ISBN e-book 978 90 245 8883 1
NUR 435

www.lsamsterdam.nl
www.boekenwereld.com

|.s

18

TROOSTEN VOGELS
ELKAAR?

133

WAT DOEN DIE
VOGELS LANGS DE
SNELWEG?

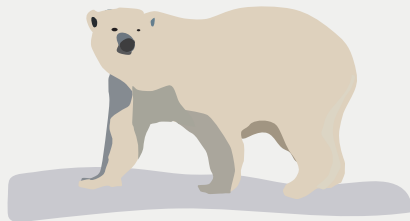

127

HOE VINDEN
GIEREN ZO SNEL
EEN KADAVER?

15

LUSTEN IJSBEREN
OOK PINGUÏNS

8

KRIJGT
EEN VOGEL
NOOIT
HOOGTEZIEKTE?

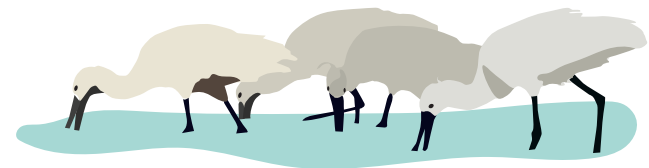
22

HOE KUNNEN
VOGELS
HUN LEVEN LANG
BOVEN ZEE VLIEGEN?
WORDEN ZE NIET
DOODMOE?

106

HOE KAN
EEN PELIKAAN
MET ZIJN ENORME
BEK ZIJN JONGEN
VOEREN?

EN NOG VEEL MEER LEUKE VOGELVRAGEN!

VOORWOORD

Kan een vogel door de bliksem getroffen worden? Heeft een vogel nooit last van hoogtevrees? Waarom roffelt een specht? En ja, waarom heeft een vogel geen tanden?

Ze blijven mysterieus, die vogels. En steeds weer roepen ze nieuwe vragen op. Vragen die jij jezelf misschien nog nooit hebt gesteld, maar waar je nu wél het antwoord op wilt weten.

Aan de hand van verrassende verhalen beantwoord ik in dit boek ruim honderd van deze bijzondere vragen. Een heerlijk boek voor leken en kenners, voor iedereen die nieuwsgierig is naar vogels.

Jatten eksters écht zilveren lepels? Doen vogels wel eens aan de lijn? Hoe maakt een vogel een ei? Lees, geniet en vooral: ga naar buiten. Verwonder en bewonder. Vogels: bijzonder en toch zo gewoon.

Opnieuw heb ik bij het schrijven van dit boek met veel plezier samengewerkt met vriend Gerald Derksen, hoofd Servicecentrum van de Vogelbescherming. Hij heeft in zijn vrije tijd mijn antwoorden bekeken en met een glimlach van commentaar voorzien. Ik wil hem heel erg bedanken.

Monica Wesseling

KRIJGT EEN VOGEL NOOIT HOOGTEZIEKTE?

Bergbeklimmers weten het maar al te goed: bergen kunnen ongenaakbaar zijn. Zeker joekels zoals de Himalaya.

De lucht op hoogte bevat beduidend minder zuurstof dan die beneden; sneeuwstormen, ijzige wind en temperaturen ver beneden gezond, zijn eerder regel dan uitzondering. Overleven op de top lukt alleen met zuurstoftanks – althans voor langer dan héél even. Hoogteziekte ligt op de loer en vijf procent van de klimmers laat dan ook het leven.

De mens heeft hulpmiddelen nodig.

Zo niet de Indische gans! Op weg van zijn broedgebieden in Mongolië naar India of Zuidoost-Tibet en vice versa vliegt de gans over de Himalaya, een gebergte met toppen van ruim 8000 meter. Een uitzonderlijke prestatie die alleen mogelijk is dankzij speciale aanpassingen. Zo is de hemoglobine in het bloed van de gans van uitzonderlijke kwaliteit en bindt de zuurstof beter dan gebruikelijk bij vogels.

IJI

IJle lucht heeft minder draagkracht. Om toch hoogte te kunnen houden, zijn de vleugels groter dan bij andere ganzen. Een flink verendek én een iets geringere gevoeligheid voor kou maken weerbaar genoeg om ook het weer te weerstaan.

En dan is er nog een slimme truc: ze vliegen steeds zo laag mogelijk boven de bergen en volgen strak de golvingen in het gebergte.

*Op weg van zijn broedgebieden
en vice versa vliegt
de gans over de Himalaya*

Vliegen in een achtbaan dus.

Hoe lager, des te minder ijl is de lucht. Laag zijn er minder vleugelslagen per minuut nodig om in de lucht te blijven en dat scheelt bakken energie. Zo vraagt vijf procent meer vleugelslagen bijna twintig procent meer hartslagen. Dalen en stijgen kost minder energie dan almaar op hoogte snel blijven slaan met de vleugels. Een achtbaanpatroon als energiebesparing!

KRAANVOGELS

De Indische gans is niet de enige die de Himalaya weet te bedwingen; ook jufferkraanvogels krijgen het voor elkaar. Deze relatief kleine kraanvogel (spanwijdte nog geen meter) broedt onder meer op de Aziatische steppen. Ook deze vogels trotseren jaarlijks de enorme bergen om hun overwinteringsgebieden te bereiken. Om de bergen heen vliegen lijkt veel slimmer, maar is het blijkbaar niet. Anders zouden ze het wel doen.

DOEN VOGELS OOK AAN DE LIJN?

Nee. Tuurlijk niet. Zou je zo denken. Vogels hebben geen benul van hoe ze eruitzien en al helemaal niet van hun 'modelletje'. Oké, in balstijd tooien de mannen zich met kuiven en kleuren, maar aan lekker mollig of mooi slank zijn doen ze niet.

Toch blijkt ook een vogel wel degelijk met zijn gewicht te spelen. Afvallen, aankomen, afvallen, aankomen, afvallen – zo'n soort mislukt afslankdieet. Wat het wordt, hangt af van de situatie. Voor alle vogels geldt dat hoe lichter je bent, des te minder energie het kost om te vliegen. Licht maakt ook wendbaarder en dat is wel zo handig om aan roofvogels en andere gevaren te ontkomen. Maar licht de nacht in gaan is niet slim, zeker niet voor kleine vogels in de winter. Warm blijven kost 's nachts heel veel energie en dan moet er wel iets te verstoken zijn.

Strategie

Overdag licht, tegen de avond wat zwaarder, oftewel genieten van een copieus avondmaal. Maar ja, die strategie kun je alleen hanteleren als je zeker weet dat de avonddis overvloedig en voedzaam is. Maar hééft een vogel zo'n vooruitziende blik?

Ja, blijkt uit een onderzoek bij spreeuwen. Spreeuwen die een poos lang 's avonds werden bijgevoerd, vlogen overdag lichter dan de dieren die met onzekerheid rondom het avondeten te maken hadden. Vogels schatten dus voor de langere termijn de omgeving en voedselmogelijkheden in. Hoe zekerder, hoe dunner.

*Afvallen, aankomen, afvallen,
aankomen, afvallen –
zo'n soort mislukt afslankdieet*

Zo zijn merels die een eigen territorium hebben, een man bijvoorbeeld die de alleenheerschappij over de tuin opeist, dikker dan de merels die hun voedsel bijeen moeten scharrelen.

Dun of dik

Logisch zou je denken; de dikke heeft immers meer eten dan de dunne, maar zo simpel ligt het niet. Zelfs als de merels zonder territorium, bijgevoerd worden, blijven ze dunner dan hun dikke soortgenoten met een eigen tuin.

Pendelende vogels maken, zo lijkt het in elk geval, een bewuste afweging. Door licht te blijven kost het heen en weer vliegen ze minder energie en zijn ze beter bestand tegen rovers.

Lijnende vogels die overigens ook nog eens door de rovers worden geholpen. Ze veroorzaken stress en dat alleen al kost energie.

